

ȘCOALA COMERCIALĂ DE UCENICI DIN ORAVIȚA (1890–1915)

Bogdana BRANCA

Muzeul Județean de Etnografie și al
Regimentului de Graniță Caransebeș

Orașul Oravița a fost cel de-al doilea oraș ca importanță în comitatul Caraș la sfârșitul secolului al XIX-lea începutul secolului al XX-lea. Prin colonizările Imperiului habsburgic de dinaintea de 1867 orașul a cunoscut o diversitate etnică și religioasă deosebită. Etnia majoritară a fost cea română, la care se adaugă un important număr de etnici germani, italieni, aromâni, macedonieni, evrei, maghiari, sârbi, croați, slovaci. În majoritatea ei, populația era implicată în liniile de producție manufacturieră, în fabrici, în comerț.

Ramurile de producție s-au dezvoltat în strânsă legătură cu căile de transport. Rețeaua feroviară prin linia ferată Oravița – Baziaș, definitivată în anul 1854 pentru a transporta pe Dunăre spre vestul Europei cărbunele provenit din exploatarea miniere de la Anina, Moldova Nouă. Această cale făcea legătura și cu linia ferată Jasenovo la Vârșeț și Timișoara, care făcea legătura cu căile ferate austro-ungare, iar în 1863 a fost dată în folosință calea ferată Oravița – Anina, care era o prelungire a liniei mai sus amintite.¹ Astfel problema transportului marfar era rezolvată. În strânsă legătură cu acesta se va dezvolta producția agricolă, fiind știut că zona Oraviței beneficia de un potențial agricol deosebit astfel notându-se un important export de produse cerealiere și animaliere. Sub impulsul aceleiași căi ferate Oravița devine un important centru comercial al zonei Carașului. Încă din anul 1834 Oravița primește titlul de *târg oficial*. Au avut loc târguri în fiecare săptămână în ziua de sâmbătă, dar și patru mari târguri anuale: între 6 și 9 martie, 21–22 iulie, 13–18 august și 16–19 octombrie. Mai sunt semnalate și târguri anuale în prima joi înainte de Blagoviște (sărbătoarea de Bunavestire), de Sfântul Ilie, de Simedru (Sfântul Petru și Pavel) și de Sân Nicoară (Sfântul Nicolae).² Economia era bine reprezentată prin ramura comerțului și a producției manufacturiere și industrială.

Necesitatea cadrelor specializate în ramura comerțului a determinat apariția Școlii comerciale de ucenici de la Oravița în anul școlar 1890–1891. Aceasta a fost o școală de stat fiind supusă legilor Ministerului Instrucțiunii Publice Maghiare, patronată de Camera de Comerț și Industrie Timișoara³. Pe lângă sursa de finanțare de la Guvern o alta reprezentată de un procent variabil acordat de către Camera de Comerț și Industrie Timișoara provenit din taxele de membri ale comercianților⁴. La acestea se adăuga taxa de școlarizare care trebuia plătită de fiecare elev la

¹ Moldovan 1933, p. 86–87.

² Bota 2007, p. 47–48.

³ D.J.A.N. C. – S., F. Ș. C. U. O. 1890–1915, dosar 1, f. 12.

⁴ D.J.A.N. C. – S., F. Ș. C. U. O. 1890–1915, dosar 1, f. 7.

începutul anului școlar. Aceasta varia între 2 și 5 kreitari⁵. Comunitatea locală care se ocupa de comeț, înțelegând necesitatea unei astfel de instituții școlare, subvenționa Școala comercială de ucenici din Oravița fie prin produse (lemn pentru foc, hârtie de scris) fie prin donații financiare.

Ca oricare instituție de învățământ un ciclu de scolarizare avea durata de 2 ani. Cursurile se țineau în perioada septembrie – iunie în fiecare zi a săptămânii.⁶ În ziua de duminică a fiecărei săptămâni cursurile se desfășurau între orele 11–12 când elevii participau la cursul de educație religioasă în funcție de cultul pe care-l frecventau. Educația religioasă era singura materie de studiu care se predă în limba maternă⁷, ținând cont de etnia și religia fiecărui elev. O statistică aferentă anului școlar 1912–1913 arată că elevii de religie romano-catolică primeau educația religioasă în limba maghairă, iar cei greco-catolici în limba română. Situația este diferită în ceea ce privește limba de predare a celorlate materii: limba instrucțiunii era cea maghiară, dat fiind faptul că această instituție de învățământ funcționa după legile maghiare de educație, cunoscându-se politica Guvernului maghiar în privința școlilor, mai ales după anul 1907 când se vor aplica prevederile Legii Appony. Cu toate că limba de predare era maghiara, din punct de vedere etnic elevii români și germani au fost cei mai numeroși. Astfel în anul școlar 1893–1894 erau înscriși 17 elevi din care: 1 sârb, 3 maghiari, 6 germani, 7 români. În anul școlar 1894–1895 au fost 23 de elevi din care 3 maghiari, 8 germani și 12 români. În anul școlar 1901–1902 erau înscriși 18 elevi din care 1 maghair, 1 ceh, 8 germani, 8 români. În anul școlar 1909–1910 erau înscriși 26 de elevi din care 6 maghiari, 6 români, 14 germani.⁸

Profesorii care activau la această școală erau în număr de 6. I se cerea fiecăruia a face dovada de a fi absolvent al unei școli superioare (o școală elementară civilă), dar și de a cunoaște limba maghiară. Un exemplu în acest sens este cel al profesorului Pecs Antal consemnat în statistica anului școlar 1912–1913. Limba maternă era limba maghiară, iar religia romano-catolică. A urmat cursurile la Timișoara și Budapesta.

Rapoartele școlare semnaleză nereguli în mod constant. Deși exista o bibliotecă destinată elevilor, lipsea una pentru uzul profesorilor. Clădirea în care se desfășurau cursurile era nepotrivită, fapt constatat încă din primii ani de funcționare ai instituției de învățământ. Încă dinainte de a începe cursurile Școlii comerciale de ucenici, în anul 1894 este redactată o adresă Camerei de Comerț și Industrie Timișoara prin care se cere repararea edificiului, invocând lipsa spațiului, a condițiilor lipsite de igienă. O posibilă creștere a numărului de elevi ar necesita un spațiu dedicat exclusiv Școlii Comerciale de Ucenici în condițiile în care în clădirea în care cursurile urmau a se desfășura mai funcționau încă 3 școli primare⁹.

Faptul că instituția Școlii de Ucenici din Oravița era o importantă instituție de învățământ este dovedită prin invitațiile la evenimentele la care era solicitată să participe. Astfel școlii îi este adresată invitația de a participa la expoziția milenară de la Budapesta din anul 1896. Un alt exemplu este cel al unei circulare emisă de Asociația Profesorilor din Ungaria, datată octombrie 1895, la Budapesta prin care este anunțată o *Reuniune de angajare a Școlilor Comerciale cu ocazia sfârșitului de mileniu*, reuniune la care vor participa peste 5 000 de elevi și profesori. Se amintește că la sfârșitul acestei *Reuniuni* se va edita o revistă sub patronajul editorului Schnack Bela, în care vor fi trecute reușitele fiecărei școli participante.¹⁰

⁵ D.J.A.N.C. – S., F. Ș. C. U. O. 1890–1915, dosar 2, f. 12–16.

⁶ D.J.A.N.C. – S., F. Ș. C. U. O. 1890–1915, dosar 2, f. 19.

⁷ D.J.A.N.C. – S., F. Ș. C. U. O. 1890–1915, dosar 2, f. 19.

⁸ D.J.A.N.C. – S., F. Ș. C. U. O. 1890–1915, dosar 3, f. 21–37.

⁹ D.J.A.N.C. – S., F. Ș. C. U. O. 1890–1915, dosar 3, f. 16.

¹⁰ D.J.A.N.C. – S., F. Ș. C. U. O. 1890–1915, dosar 3, f. 29.

Rolul comercial și de producție pe care l-a avut orașul Oravița la sfârșitul secolului al XIX-lea începutul secolului XX a determinat necesitatea unui învățământ de profil pentru a se adapta la cerințe vremii, care și-a făcut locul în economia școlară orăvițeană, oraș cu o bogată tradiție a instrucției școlare.

Bibliografie

- D.J.A.N. C.-S., F. Ș. C. U. O. = Direcția Județeană a Arhivelor Naționale, Filiala Caraș-Severin, Fond Școala Comercială de Ucenici din Oravița 1890–1915.
- Moldovan 1933 = Simeon Samson Moldovan – *Județul Caraș și orașul Oravița: scurtă monografie istorică*, Tipografia Iosif Kaden, Oravița 1933.
- Bota 2007 = Ionel Bota, *O contribuție la istoria comunității ebraice din Banatul Montan 1650–1950*, Vol. I, Editura Teatrul Vechi Mihai Eminescu, Oravița, 2007.

COMMERCIAL SCHOOL OF APPRENTICES FROM ORAVIȚA

(Abstract)

Commercial School of Apprentices from Oravița began to function in the school year 1890–1891. The emergence of this school in Oravita, a town with a strong school tradition was determined by the necessity of specialized workers in the field of commerce, knowing that Oravita was a commercial center for agricultural products, handmade ones and metalworking.

The school functioned under the law of Hungarian Ministry of Public Education and that is why the teaching was made in Hungarian, but the respect for the religion of each pupil was a real fact. Religion as an object was taught in mother language. The presence at different events in the area confirm the importance of the school, more that in that area was the only school with an economic profile.